

Bộ Giáo Dục và Đào Tạo
Trường ĐH Nông Lâm TP. HCM

BÀI GIẢNG LÂM SẢN NGOÀI GỖ

Bài 3. Thực trạng quản lý Lâm sản ngoài gỗ

Nguyễn Quốc Bình

Bài 3: Thực trạng quản lý Lâm sản ngoài gỗ

1

Mục tiêu bài học

2

Chiều hướng về chính sách liên quan
đến LSNG

3

Thực trạng khai thác, chế biến

4

Thực trạng nghiên cứu và gây
trồng

5

Bài tập

Mục tiêu bài học

- ❖ Trình bày được tình hình quản lý và sử dụng lâm sản ngoài gỗ ở Việt Nam
- ❖ Phân tích được các chính sách hiện hành chi phối việc quản lý, gây trồng, khai thác và tiếp thị lâm sản ngoài gỗ

Thực trạng khai thác, chế biến và sử dụng LSNG

- ❖ Khai thác chưa có quy hoạch và quy trình trừ tre nứa.
  - ❖ Chế biến chỉ dùng ở mức chế biến thô là chủ yếu. Đa số chế biến ở quy mô hộ gia đình
  - ❖ Sử dụng chủ yếu ở gia đình, một phần rất nhỏ là xuất khẩu
- => Thực trạng này cần phải thay đổi để phát triển LSNG. Thay đổi như thế nào?

Tình hình nghiên cứu về LSNG

- ❖ Tổ chức đứng đầu về lĩnh vực này là:
  - Các tổ chức nước ngoài:
    - CIFOR
    - FAO
    - CRAFT
    - RECOFTC
  - Việt Nam: Trung tâm Nghiên cứu Lâm Đặc sản Hà Nội <www.ntfp.org.vn>: (hiện tại không còn hoạt động, được lưu trong trang web www.mekong.info)
    - Phát triển và thử nghiệm các hệ thống quản lý rừng và LSNG có sự tham gia;
    - Nghiên cứu thử nghiệm gây trồng một số loại LSNG có giá trị dựa theo nhu cầu của người dân địa phương như gây trồng một số loại tre và cây thuốc nam
  - Hiện nay các sở KHCN có các nghiên cứu về các loại LSNG mang tính đặc hữu của tỉnh/vùng
  - **Tính hợp pháp của gỗ và LSNG/Lâm sản phụ**

Gây trồng và chăm sóc (ở Việt Nam)

❖ Các loại LSNG làm dược liệu:

- Trồng ở các vườn quốc gia, khu bảo tồn
- Trồng ở các trạm y tế
- Trồng ở vườn nhà (nhà thầy Lang)
- Các loài dược liệu mang tính thương mại
  - Nhân trần, Sa nhân, Hoàng đằng,
  - Sâm Ngọc Linh, Đảng Sâm, Sâm đá

❖ Các loại LSNG khác:

- Nuôi ong lấy mật
- Nấm mèo, nấm Linh Chi

Gây trồng và chăm sóc (ở Việt Nam)

❖ Gây trồng mây:

- Trồng trong vườn hộ, hàng rào
- Một số nơi đang thử nghiệm trồng dưới tán rừng
- Trồng chủ yếu bằng hạt

❖ Gây trồng tre, nứa

- Trồng tre gai cho xây dựng, bột giấy
- Các loại Điện trúc, Lò ô, Luồng đê cho măng,

❖ Các loài cây dược liệu

- Sâm Ngọc Linh, Đẳng Sâm, Tật Lê

Một số loài cây được trồng có số lượng lớn

- ❖ Nhân Trần, Ích Mẫu, Canh Ki Na, Ba Kích (Phía Bắc)
- ❖ Luồng, Quế, Gió bầu, Nấm linh chi, Sâm Ngọc Linh (Miền trung)
- ❖ Luồng, các loại điền trúc, bồn bồn,... (Miền nam)

Chính sách liên quan đến LSNG:

Không có một bộ chính sách nào là “đúng”, “sai” hay “hoàn hảo” nhằm cung cấp nỗ lực có được nguồn cung cấp tin cậy. Tuy nhiên, điều quan trọng là chính sách phải đạt được các mục tiêu SMART (Cụ thể, Đo lường được, Có thể đạt được, Thực tế và Có giới hạn thời gian).

Vai trò chủ yếu của chính sách:

ĐIỂM THEN CHỐT

Vai trò chủ yếu trong chính sách này là thành lập một khuôn khổ theo đó sẽ xây dựng một văn hóa thu mua có trách nhiệm. Một chính sách tốt sẽ xác định một cách chính xác tất cả các vấn đề mà nó cần xem xét và sẽ xác định cái gì người mua sẽ không chấp nhận. Nó cũng cần chuyên một thông điệp về các giá trị cốt đơn vị và chi rõ các giá trị này sẽ được giữ gìn như thế nào.

Mong muốn và không mong muốn từ chính sách:

Khi nào được gọi là “Trái phép”

Việc khai thác gỗ trái phép xảy ra khi lâm sản được mua/ bán vi phạm/ phá vỡ các quy định/ luật quốc gia hoặc địa phương có liên quan:

- Khai thác
- Vận chuyển
- Chế biến

WWF sử dụng thuật ngữ “khai thác trái phép và tội phạm lâm nghiệp” bao gồm:

- Trộm gỗ quy mô lớn và nhỏ
- Chuyển giá
- Vi phạm luật thuế
- Nguồn gỗ bất hợp pháp
- Phá vỡ các thỏa thuận nhượng quyền thông qua việc hối lộ hoặc lừa đảo.

Phân tích chiều hướng về chính sách liên quan đến LSNG:

- ❖ **1992**: Chương trình 327
- ❖ **1994**: Nghị định 02/CP ngày 15/1/1994 về giao đất lâm nghiệp
- ❖ **1998**: Chương trình trồng mới 5 triệu ha rừng: Quyết định số 661/ QĐ-TTg đề cập đến việc phát triển các loài lâm đặc sản
- ❖ **1999**: nghị định 163/CP: Giao đất, cho thuê đất lâm nghiệp cho tổ chức, Hộ gia đình và cá nhân sử dụng ổn định, lâu dài vào mục đích lâm nghiệp

Phân tích chiều hướng về chính sách liên quan đến LSNG:

- ❖ **2000**: 132/CP phát triển ngành nghề nông thôn
- ❖ **2003**: thực 178/2001/QĐ-TTg về "Quyền hưởng lợi, nghĩa vụ của hộ gia đình, cá nhân được giao, được thuê, nhận khoán rừng và đất lâm nghiệp"
- ❖ **2006**: Hướng dẫn thực hiện quyết định số 304/2005/QĐ-TTg: về việc thí điểm giao rừng, khoán bảo vệ rừng cho hộ gia đình và cộng đồng trong buôn, làng là đồng bào dân tộc thiểu số tại chỗ ở các tỉnh Tây Nguyên.
- ❖ **2007**: 18/2007/QĐ-TTg: Quyết định về việc Phê duyệt Chiến lược phát triển lâm nghiệp Việt Nam giai đoạn 2006 – 2020
- ❖ **2007**: 79/2007/QĐ-TTg: Phê duyệt “Kế hoạch hành động quốc gia về Đa dạng sinh học đến năm 2010 và định hướng đến năm 2020 thực hiện công ước Đa dạng sinh học và nghị định thư Cartagena về An toàn sinh học”

Các chính sách
liên quan

BÀI TẬP

- ❖ Trong một cuộc điều tra về sự đa dạng tại một Vườn Quốc Gia ở Việt Nam, có rất nhiều loài lần đầu tiên phát hiện tại đây, trong đáng chú ý là các loài:
  - Đẳng Sâm (*Codonopsis javanica*), là loài lần đầu tiên được tìm thấy tại VQG này
  - Vàng đắng (*Coscinium fenestratum*), có hàm lượng dược liệu cao nhất so với các vùng phân bố khác ở Việt Nam
  - Nghệ (*Curcuma leonidii*), là loài thực vật mới được phát hiện
- ❖ Dựa vào kiến thức về phân loại LSNG đã học, bạn hãy chọn những hệ thống phân loại nào để phân loại các loài trên để đạt giá trị cao nhất về giá trị kinh tế? Giải thích lý do tại sao?

Bài tập

❖ Anh/chị hãy phân tích những mặt tích cực/tiêu cực do bởi sự ảnh hưởng của chính sách đến các vấn đề có liên quan đến LSNG sau:

1. Việc quản lý Lâm sản ngoài gỗ ở rừng và đất rừng
2. Việc chế biến và mua bán LSNG sau chế biến
3. Việc khai thác và sử dụng LSNG
4. Vận chuyển và mua bán LSNG từ rừng và đất rừng
5. Tính hợp pháp của LSNG từ rừng và đất rừng